ZENDEGI - SALAM
ضمیمه روزانه روزنامه خراسان
چهارشنبه • ۱۳ اردیبهشت ۱۳۹۶
۶ شعبان ۱۴۳۸ • ۳ می ۲۰۱۷
۷۴۸

نگاهی به نحوه شکل گیری و اوج و فرود
شناخته‌شده‌ترین گروه‌های موسیقی در ایران

از آریـان تا چارتـار

ندا حبیبی-می گویند ایرانی‌ها برای کار گروهی ساخته نشده اند. برای اثبات درستی یا نادرستی این حرف، باید کارنامه کار گروهی ایرانی‌ها را در زمینه‌های مختلف اقتصادی، سیاسی، ورزشی و هنری بررسی کنیم تا متوجه شویم حاصل کارهای گروهی، چقدر به پیشبرد اهداف فرهنگی و اجتماعی‌مان کمک کرده است؟ یکی از فعالیت‌های گروهی مهم در همه جای دنیا، فعالیت حرفه ای گروه‌های موسیقی سبک‌های مختلف است. در پرونده زندگی‌سلام امروز به سرگذشت و ویژگی‌های گروه‌های موسیقی پر مخاطب ایرانی پرداخته‌ایم. گروه‌هایی که با توجه به برخی تک‌روی‌ها و سوءمدیریت‌ها، در جا زدند و متلاشی شدند یا گروه‌هایی که به واسطه همدلی و درایت و تصمیم‌گیری‌های درست، سال‌ها دوام آوردند و نه تنها با تولید آثار شنیدنی، هواداران را راضی نگه داشتند، بلکه زمینه ساز تولد اَبَرستاره‌هایی در دنیای موسیقی هم شدند. از آنجا که فعالیت گروه‌های هنری موفق که آثارشان بر پایه همدلی و اعتماد و همکاری شکل گرفته، بیشتر بر دل و ذهن مخاطب می‌نشیند و باعث نشاط و انگیزه رشد یک جامعه می‌شود، مرور برخی الگوهای موفق یا حتی ناموفق این عرصه، خالی از لطف نیست. باهم حال و هوای برخی از شناخته‌شده‌ترین این گروه‌ها را مرور می کنیم.

آریـان

گفتی می‌خوام رو ابرا
همدم ستاره‌ها شم

سبک: پاپ

اعضای ثابت گروه: علی پهلوان، پیام صالحی، نینف امیرخاص، سیامک خواهانی، شراره فرنژاد، سحر کاشمری، ساناز کاشمری، رضا گلزار، امیرحسین مستعد، علیرضا طباطبایی
سازهای مورد استقبال: گیتار، ویولن، درام
دوران فعالیت: از ۱۳۷۸ تا ۱۳۹۳
ویژگی خاص: ترانه‌ها و تنظیم‌های همه‌پسند
قطعات مشهور: گل آفتابگردون، پرواز
افتخارات: صاحب پرفروش ترین آلبوم تاریخ موسیقی پاپ ایران، ثبت نام گروه در دایرةالمعارف موسیقی دانان دنیا

گروه آریان، پدیده بی نظیر دهه هشتاد ایران در عرصه موسیقی پاپ بود. خواننده‌ها و همخوان، گیتار می‌نواختند و ترانه‌هایی اجرا می کردند که حفظ متن ترانه و دریافت خط اصلی ملودی، برای شنونده بسیار دلنشین و راحت بود. آریان را به نوعی باید جاده صاف کن گروه‌های بعد از آن دانست؛ چرا که این گروه، اولین گروه رسمی پاپ بعد از انقلاب بود که به رغم حواشی متعدد، کار خود را آغاز کرد و ادامه داد. گروهی که در آن نوازنده و همخوان زن هم حضور داشت. زوج خواننده یعنی پهلوان و صالحی یکدیگر را در دوران سربازی پیدا کرده بودند و با توجه به شرایط کم جنب و جوش آن دوران موسیقی پاپ، توانستند اتفاقی مهم و بی رقیب را در عرصه موسیقی ایران رقم بزنند. دو آلبوم اولیه گروه آریان یعنی «گل آفتابگردون» (۱۳۷۹) و «و اما عشق» (۱۳۸۰) با استقبال بی نظیر مردم، به ویژه نسل نوجوان و جوان مواجه شد. ترانه‌های آریان بسیار ساده و بعضاً توسط خود اعضا سروده شده بود و استحکام ادبی نداشت. شور و شوقی که آریان در جریان پاپ بعد از انقلاب به وجود آورد، در اواخر دهه هشتاد رو به افول نهاد. حواشی مالی و مدیریتی، گریبانگیر آریان شد و مدیریت ترانه شرقی حامی اصلی آریان به بهانه کندی اخذ مجوز، انتشار پنجمین آلبوم این گروه را به قدری طولانی کرد (حدود ۴ سال) که در این مدت اعضای ثابت و مهم گروه مثل علی پهلوان و پیام صالحی دچار اختلاف سلیقه‌های جدی شدند و سرانجام این آلبوم که «خداحافظ» نام گرفت در سال ۹۳ و به طور رسمی از طرف گروه آریان، پایان بخش فعالیت‌ها یشان اعلام شد. هم اکنون اعضای این گروه، در داخل و خارج از ایران زندگی می‌کنند و بیشترشان به شکل فردی به موسیقی می‌پردازند.

دنگ‌شو

آخر قصه‌مه اما، قصه آخرم این نیست

سبک: تلفیقی

اعضای ثابت گروه: طاها پارسا شجاع نوری، رضا شایا شجاع نوری
سازهای مورد استقبال: ساکسیفون، پیانو، گیتار باس، تنبک
دوران فعالیت: از ۱۳۸۶ تاکنون
ویژگی خاص: جریان سازی در موسیقی تلفیقی، بهره‌گیری از حس نوستالژی ترانه‌های قدیمی
قطعات مشهور: دنگ شو، یه شهر دور، آخر قصه
افتخارات: قرار گرفتن آلبوم «شیراز چل ساله» به عنوان top best seller در سپتامبر ۲۰۱۰ در سایت‌هایی نظیر آمازون و سیدی ببی

«دنگ شو» اواخر دهه هشتاد، درست زمانی که سبک‌های پاپ و سنتی، بی رمق و رنگ باخته شده بود، جرأت کرد و به سمت فرمی نوین، چیزی شبیه به جاز ایرانی قدم برداشت. این که موسیقی تلفیقی باید چه سر و شکلی داشته باشد و اهالی فن، این نوع موسیقی را تا چه حد مفید و تا چه حد مضر برای موسیقی اصیل می‌دانند، مباحثی است که حول محور تمام آثار تلفیقی می‌گردد. اما چرا «دنگ شو» با استقبال مواجه شده است؟ پایه گذاران این گروه، برادران شجاع نوری، فرزندان علیرضا شجاع نوری، بازیگر و تهیه کننده نامی سینما هستند. فعالیت‌های نخستین این گروه در حضور اهالی فرهنگ و هنر در جشن‌ها و گردهمایی‌های هنری، رونمایی و اجرا شد که در جلب نظر قشر روشنفکر و تحصیلکرده جامعه موفق بود و این معرفی حساب شده، نقش بسزایی در موفقیت‌های بعدی این گروه داشت. این آمد و شد همیشگی اعضای اصلی گروه با خانواده سینما باعث شد که آثار جالب و متمایزی برای تعدادی فیلم سینمایی و سریال ساخته و دنگ‌شو بیش از پیش در بین مردم شناخته شود. دنگ شو از سال ۱۳۸۹ مجوز انتشار آلبوم گرفت و بعد از آن، کنسرت‌های متعدد در داخل و خارج از کشور برگزار کرد که استقبال هنرمندان سینما یکی از ویژگی‌های ثابت این اجراهاست. دنگ‌شو هم مثل بیشتر گروه‌های دیگر دو عضو اصلی دارد و از ابتدای فعالیت تاکنون با نوازندگان و خوانندگان مختلفی کار کرده است که در این میان آثاری که علی زند وکیلی، میلاد باقری و امید نعمتی خواننده آن بودند، با استقبال چشمگیری مواجه شده است. مضامین ترانه‌های گروه دنگ شو قوی است و در مواردی از بزرگان تاریخ ادبیات ایران وام گرفته شده است.

رستاک

گلِ باغمی تو، چشم و چراغمی تو

سبک: موسیقی نواحی و بومی

اعضای ثابت گروه: سپهر سعادتی، بهزاد مرادی، فرزاد مرادی، نگار اعزازی، محمد مظهری، اکبر اسماعیلی پور، سارا نادری، یاور احمدی فر، یاسر نوازنده
سازهای مورد استقبال: کمانچه، بالابان، سُرنا، تنبور
دوران فعالیت: از ۱۳۷۶ تاکنون
ویژگی خاص: احیای ترانه‌های فراموش شده مقامی و تطبیق این ترانه‌ها با روش‌های گروه‌نوازی نوین
قطعات مشهور: رعنا، بارون، گل باغمی تو، لیلا
افتخارات: حضور در جشنواره‌های بین‌المللی و اجرای کنسرت در کشورهای انگلستان، اتریش، آلمان، فرانسه، ایتالیا، اسپانیا، هلند، سوئد، آمریکا، کانادا، استرالیا، هندوستان، ژاپن و ...

گروه رستاک به سراغ سبکی از موسیقی رفت که اگر انرژی کافی برای سر و کله زدن با چم و خم این نوع موسیقیِ بوم‌محور را نداشت، احتمالا شکستَ می‌خورد. موسیقی نواحی یا همان موسیقی محلی (فولکلور) یک موسیقی ظریف، سرشار از احساسات و بر پایه ریتم است که برای مخاطب شهرنشین امروزی که غرق مظاهر فناوری است، باید مناسب و هماهنگ ارائه شود. رستاک از همان آلبوم اول، یعنی «رنگواره‌های کهن» (۱۳۸۹) نشان داد که با پیش زمینه ای قوی وارد این حوزه شده است. انتخاب سازها و تنظیم آهنگ‌ها ، نقطه قوت این گروه است. رستاک توانست موسیقی را که پیش ترها مخاطبی خاص و محدود داشت به سطح جامعه بیاورد و ریتم شاد و اشعار دلنشین آن، باعث رکورد بالای فروش بلیت در کنسرت‌های متعدد این گروه شده است. رستاک در سال‌های اخیر سعی کرده گستره وسیع تری از ترانه‌های فولکلور را بازسازی و اجرا کند که به رغم ضعف‌هایی که از نظر اصالت به این آثار وارد است، رنگ و فضایی به وجود آورده که همچنان شنونده را راضی می‌کند. حضور رستاک در جشنواره‌های متعدد موسیقایی بین المللی، نوید بخش اشاعه این نوع موسیقی اصیل و بکر ایرانی در اقصی نقاط دنیاست.

چارتار

آشـوبم، آرامشم تویی

سبک: تلفیقی

اعضای ثابت گروه: آرمان گرشاسبی، آرش فتحی، احسان حائری، آیین احمدی فر
سازهای مورد استقبال: چارتار ساز ندارد. از موسیقیِ کامپیوتری استفاده می‌کند
دوران فعالیت: از ۱۳۹۰ تاکنون
ویژگی خاص: پرداخت مدرن به موسیقی ایرانی و کلاسیک با بهره‌گیری از موسیقی الکترونیک
قطعات مشهور: باران، آشوبم، جاده می‌رقصد
برگ برنده: استقبال همگانی از برخی قطعات

صدای خودمانی و کلام ساده و عاشقانه، اولین گام چارتار برای ورود به بازار موسیقی و رقابت با گروه‌های هم تراز خودش بود. چارتار اعضای بسیار جوانی دارد که در عین مولف بودن، به نوعی همدلی هم رسیده اند. این همدلی برای چارتار، هم مثبت بوده و هم منفی! چرا که همگرایی ذهنی شان به موفقیت آثار کمک کرده اما از یک جایی به بعد، آنها را به ورطه تکرار انداخته است. صدای مونوتون خواننده و تنظیم‌های تکراری و فضای یکسان آلبوم‌های این گروه، گواه عدم خلاقیتِ این روزهای اعضاست که البته قابل تغییر است و این گروه جوان، هنوز راهی طولانی پیش رو دارد و می‌تواند بهتر عمل کند. موسیقی الکترونیک به طور کلی جذابیت فراوانی به ویژه برای نسل جوان دارد و چارتار با بهره گیری از این علاقه و اضافه کردن چاشنی حال و هوای موسیقی پاپ-سنتی توانسته است رکورد بالایی را چه در فروش آلبوم و چه در فروش بلیت کنسرت‌ها یش رقم بزند. چارتار در فضای مجازی هم فعال است و هوای مخاطبانش را در شبکه‌های اجتماعی دارد. یکی از نقاط قوت دیگر چارتار مضامین ترانه‌هاست؛ ترانه سرای گروه، شاعر توانمندی است که درک خوبی از موسیقی هم دارد و برای همین با شعرهای ساده که فقط روی ریتم سوار باشد مواجه نیستیم.

کامکارها

کابوکی لی لیه، کابوکی لی لیه...

سبک: سنتی ایرانی، سنتی کُردی

اعضای ثابت گروه: ها نا و هوشنگ و بیژن و ارژنگ و قشنگ و پشنگ و ارسلان و اردوان و اردشیر و صبا و سیاوش و نیریز کامکار، نجمه تجدد، مریم ابراهیم پور
سازهای مورد استقبال: سنتور، دف، بربط
دوران فعالیت: از ۱۳۴۴ تاکنون
ویژگی خاص: جذابیت منحصر به فرد اجرای صحنه ای، تاثیر مستقیم و انکارناپذیر بر گروه نوازی معاصر ایران
قطعات مشهور: هی رو و قاسم خان، کابوکی، شیرین شیرینه
افتخارات: شرکت در جشنواره‌های بزرگ موسیقی جهانی از جمله WOMAD و لوچیانوناپذیر بریو و مراسم جایزه صلح نوبل

قدیمی ترین گروه موسیقی سنتی معاصر ایران که بیش از نیم قرن، بی وقفه و منسجم فعال بوده است. این اتفاق در عالم هنر، اتفاق مبارکی است و عامل این ماندگاری، فقط نسبت خویشاوندی کامکارها نیست بلکه کیفیت بالای نوازندگی و انسجام در اجرا و ضبط آثار و ریشه‌های محکم و اصیل فرهنگی نغمه‌ها، کامکارها را در تاریخ موسیقی ایران جاودانه کرده است. حسن کامکار که از دوستان ابوالحسن صبا بود، اواسط دهه چهل این گروه خانوادگی را راه انداخت، گروهی که تمریناتش را اوایل در جوار طبیعت بکر سنندج انجام می‌داد و خیلی زود توانست برنامه‌های متعددی در شهر خود و سپس شهرهای دیگر اجرا کند. برادران کامکار با مهاجرت به تهران و گذراندن تحصیلات آکادمیک موسیقی در دانشکده هنرهای زیبا، هر کدام در نواختن ساز خود، به یکی از موثرترین نوازندگان دوران مبدل شدند. اردوان کامکار شیوه ای از سنتورنوازی ارائه داده که سرمشقی سخت، پیچیده و دلنشین برای فراگیران این ساز است. در سال‌های اخیر کنسرت‌های این گروه از شلوغ ترین کنسرت‌های سنتی بوده است.

عارف و شیدا

همراه شو عزیـز...

سبک: سنتی ایرانی

اعضای موثر گروه عارف: پرویز مشکاتیان، ناصر فرهنگ فر، اردشیر کامکار و...
اعضای موثر گروه شیدا: محمدرضا لطفی، عبدالنقی افشارنیا، پشنگ کامکار، ارژنگ کامکار و...
سازهای مورد استقبال: سنتور، تار، کمانچه، نی
دوران فعالیت عارف: از سال ۱۳۵۵ تا ۱۳۸۷
دوران فعالیت شیدا: از ۱۳۵۴ تا ۱۳۸۷
ویژگی خاص: آهنگسازی و تنظیم کم نظیر با تکیه بر اصول صرف موسیقی دستگاهی، همراهی مثال زدنی آثار با رویدادهای اجتماعی و تهییج شور حماسی در میان مردم، تاثیر تصنیف و آوازها بر جریان‌های فرهنگی‌اجتماعی انقلاب ۵۷
قطعات مشهور عارف: جان جهان، لاله بهار ، صبح است ساقیا، رزم مشترک(همراه شو عزیز)
قطعات مشهور شیدا: ایران! ای سرای امید(سپیده) ، شب نورد، آزادی، ژاله خون شد، کاروان شهید
افتخارات: معرفی بزرگ ترین استادان موسیقی حال حاضر به جامعه هنری کشور

صحبت از دوران طلایی موسیقی ایران است، وقتی وقایع اجتماعی و سیاسی، مهم ترین انگیزه هنرمندان برای کار بود و آوا و نوای برخاسته از حنجره و سازشان، همراه با مردم در انقلاب، جنگ و ... همراه بود. گروه عارف و گروه شیدا، گلچینی از مستعدترین هنرمندان جوان موسیقی بودند که از مرکز حفظ اشاعه موسیقی برآمدند؛ مرکزی که به تربیت نوازندگان و آهنگسازانی می‌پرداخت که وظیفه اصلی شان، محافظت از سرمایه ملی موسیقی ایرانی بود. پرویز مشکاتیان سنتورنواز باهوش و قریحه که مکتب سنتورنوازی مختص خویش را طی سال‌ها تثبیت کرد، سرپرستی گروه عارف را به عهده داشت و محمدرضا لطفی هم سرپرست گروه شیدا بود. شاهکارهای ملی میهنی حاصل همنوازی این دو گروه و نوایِ جاودانه محمدرضاشجریان و شهرام ناظری در این آثار، در تاریخ موسیقی ایران، یگانه است. موازی با مرکز حفظ و اشاعه موسیقی، این هنرمندان در کانونی موسوم به «چاووش» که بنیانگذارانش محمدرضا لطفی و هوشنگ ابتهاج بودند، به شکل مخفی و زیرزمینی، آثاری علیه رژیم پهلوی تولید می کردند. ۱۲ آلبوم زیر نظر کانون چاووش، در طول دهه پنجاه و اوایل دهه شصت منتشر شد، منتها در ۱۳۶۳ این کانون رسما تعطیل شد. تعطیلی چاووش، شیدا و عارف را متزلزل کرد و این، سرآغاز افول کیفیت موسیقی ایرانی در داخل کشور بود.

گروه کُر آوازی تهران

دهـان به جای ساز

سبک: موسیقی کرال

اعضای فعلی گروه: نازنین روستا، سولماز جوانبخت، پریسا دلفانی، پگاه عینک‌چی، مهدیه صفدری، یلدا نوری، سمیرا دیلمقانی، صدف بهرام جاویدی، فرهاد خزری، محمدرضا اروج زاده، سید مهدی ابطحی، علی مسیبی، نوید ناصحی فرد، رضا سیدی، مهرداد ناصحی، نوید یزدانیان، محمد حقیقی، فرزاد امیدی
سرپرست گروه: میلاد عمرانلو
دوران فعالیت: از ۱۳۸۵ تاکنون
ویژگی خاص: هر خواننده نقش یک ساز را در گروه دارد، فصلی جدید در موسیقی آکاپُلای ایران
افتخارات: کسب دو مدال طلا و یک مدال نقره از هشتمین دوره مسابقات جهانی کر ۲۰۱۴ riga، کسب سه مدال نقره در نهمین مسابقات جهانی گروه‌های کر روسیه ۲۰۱۶ sochi

شاید اخیـرا اجرای یک گروه موسیقی متفاوت که صدای هر ساز را با دهانشان ایجاد می‌کنند، در برنامه خندوانه دیده باشید. اواخر سال ۸۴ بود که میلاد عمرانلو جای خالی موسیقی کرال در حد و اندازه‌های جهانی را در ایران احساس کرد و به فکر تشکیل گروهی افتاد که با الهام گرفتن از برخی سبک‌های کرال اروپایی، به هنرنمایی با حنجره خود بپردازند. در این زمینه یک سال و نیم تمرین‌های پی در پی آغاز شد و در نهایت سال ۸۶ اولین بار گروه کر آوازی تهران، کنسرت برگزار کرد. بعد از این اجرا رفته رفته چنین سبکی جای خود را میان اهالی موسیقی باز کرد و البته این گروه هر بار بهتر از قبل ظاهر می‌شد، به طوری که در جشنواره موسیقی فجر ۸۷ مقام اول آواز جمعی را کسب کرد. اولین آلبوم رسمی این گروه سال ۱۳۹۰ و دومی ۱۳۹۲ منتشر شد. در طی سال‌های فعالیت گروه، وحید تاج و همایون شجریان هم در قطعاتی به عنوان تک خوان، این گروهِ بدون ساز را همراهی کردند. گروه کر آوازی تهران تا به حال در جشنواره‌های متعدد جهانی شرکت کرده و صاحب مقام شده است. میلاد عمرانلو هنرمند صاحب فکری است که برنامه‌های متعددی برای آینده گروهش دارد و در جهت جذب صداهای برتر آوازی فعالیت می کند.